

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

ผู้วิจัยมีความสนใจงานเขียนประเภทนวนิยายเป็นพิเศษ เพราะนวนิยายเป็นบันเทิงคดีประเภทหนึ่งซึ่งมีผู้นิยมอ่านกันมาก เนื่องจากเป็นเรื่องไม่หนักสมองจนเกินไป และในวงผู้ศึกษาวรรณกรรมมักเห็นสอดคล้องกันว่านวนิยายสามารถให้รายละเอียดต่าง ๆ ของสังคมได้ชัดเจนแทบทุกแง่มุม ไม่ว่าจะเป็นการบันทึกความคิด ความเป็นอยู่ ลักษณะสภาพต่าง ๆ ของมนุษย์ที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคม กล่าวโดยสรุป นวนิยายคือกระจกที่สามารถสะท้อนภาพของสังคมออกมาได้อย่างชัดเจนไม่แพ้หลักฐานทางอื่นในการศึกษาเกี่ยวกับมนุษยชาติ

ในระยะเวลาที่ผู้วิจัยศึกษาอยู่ในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยหลักสูตรปริญญาโททางอักษรศาสตร์ (พ.ศ. ๒๕๒๐-๒๕๒๔) นวนิยายของ ไม้ เมืองเดิม ได้ถูกนำมาดัดแปลงเป็นบทโทรทัศน์และภาพยนตร์หลายเรื่อง เช่น ขุนศึก แผลเก่า แสนแสบ เกเรียนหัก ฯลฯ เป็นต้น แต่ละเรื่องทำรายได้ให้แก่ผู้สร้างและนำเกียรติยศชื่อเสียงมาสู่ผู้แสดงเป็นอย่างสูง

นอกจากนั้นบทประพันธ์ของ ไม้ เมืองเดิม ซึ่งหาอ่านไม่ง่ายนักได้รับความสนใจจากสำนักพิมพ์ตีพิมพ์ออกมาเสนอผู้อ่านและได้รับความนิยมอย่างยิ่ง

อีกประการหนึ่ง ในระหว่างผู้อ่านนวนิยายได้มีการวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับงานเขียนของ ไม้ เมืองเดิม อย่างกว้างขวาง ทำให้ผู้วิจัยในฐานะผู้ศึกษาคำวิจารณ์และสนใจงานเขียนประเภทนวนิยายมีความสนใจเป็นพิเศษว่า เหตุใดงานเขียนของ ไม้ เมืองเดิม จึงเป็นที่ชื่นชอบของคนรุ่นใหม่ ทั้ง ๆ ที่ยุคสมัยของเขาได้ผ่านไปหลายสิบปีแล้ว

เมื่อมีโอกาสได้ศึกษาค้นคว้าโดยละเอียดผู้วิจัยจึงประสงค์ที่จะวิเคราะห์งานเขียนของ ไม้ เมืองเดิม แต่เนื่องจากนวนิยายของ ไม้ เมืองเดิม มีเป็นจำนวนมากทั้งขนาดยาวและสั้น ผู้วิจัยเห็นว่านวนิยายขนาดสั้นของ ไม้ เมืองเดิม มีมากกว่าเรื่องยาว ได้รับการกล่าวขวัญถึงมาก

กว่าและสะดวกในการค้นคว้ามากกว่าเรื่องยาว เพราะมีพิมพ์จำหน่ายในท้องตลาด จึงตกลงใจที่จะศึกษาวิเคราะห์นวนิยายขนาดสั้นของไม้ เมืองเดิม ในแง่รูปแบบ เนื้อหาและกลวิธีการประพันธ์ ตลอดจนการใช้สำนวนภาษา ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ของการศึกษาวรรณกรรมปัจจุบันและวรรณกรรมวิจารณ์ด้วย

ผู้วิจัยมีความเห็นว่างานวรรณกรรมนั้นไม่ว่าจะเป็นงานเขียนของผู้ใดหรือสร้างในยุคใดสมัยใดก็ตาม ย่อมแสดงเอกลักษณ์ของผู้ผลิตและเป็นกระจกเงาสท้อนสภาพของยุคสมัยได้อย่างลึกซึ้งดังที่มีผู้กล่าวไว้ว่า

วรรณคดี ชี้ให้เห็นถึงสังคมทั้งในส่วนกว้างและส่วนลึก วรรณคดีแสดงให้เห็นถึงชีวิตแง่มุมต่าง ๆ และในขณะที่เดียวกันก็สามารถที่จะสะกิดเอาแก่นแท้ของสังคมนั้นออกมาให้เห็นได้ นักประพันธ์ที่ดีก็คือนักประพันธ์ที่พยายามเสาะหาลักษณะและความหมายที่แท้จริงของสังคมของตนแล้วนำมาแสดงออกในวิธีการที่ชี้ให้เห็นว่า เขามีความสนใจและรับผิดชอบต่อสังคมนั้นๆอย่างแท้จริง^๑

ในฐานะที่ไม้ เมืองเดิม เป็นนักเขียนนวนิยายที่มีรายได้สูงสุดในยุคสมัยของเขาและต่อมาถึงปัจจุบันก็ยังมีผู้อ่านชื่นชอบอยู่เป็นอันมาก จึงทำให้น่าพิจารณาว่างานเขียนของไม้ เมืองเดิมน่าจะมี "อะไร" ควรสนใจเป็นพิเศษ

ในขั้นต้นที่ผู้วิจัยอ่านงานเขียนของไม้ เมืองเดิม อย่างผิวเผิน และเห็นว่าไม้ เมืองเดิมมิได้เขียนตามอารมณ์เท่านั้น หากแต่ได้บรรจงสร้างงานขึ้นอย่างประณีต ผู้วิจัยจึงใคร่ศึกษาให้ละเอียดลึกซึ้ง เพราะมีความเห็นสอดคล้องกับที่มีผู้กล่าวไว้ว่า

^๑เจตนา นาควัชระ, "วรรณคดีวิจารณ์และการศึกษาวรรณคดี," ใน วรรณไวทยากร (วรรณคดี), (กรุงเทพ : สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, ๒๕๑๔), หน้า ๑๕.

การศึกษาวรรณคดี คือการศึกษาความคิด จินตนาการ ความรู้สึก อารมณ์และประสบการณ์ของมนุษย์ซึ่งบันทึกไว้ด้วยภาษา นับเป็นการศึกษาวัฒนธรรมอย่างหนึ่ง ผู้สร้างสรรค์วรรณคดีคล้ายกับผู้สร้างสรรค์ศิลปกรรมประเภทอื่นในแง่ที่ว่า สร้างงานของตนขึ้นมาด้วยความตั้งใจ มิใช่ด้วยความบังเอิญหรือด้วยอุบัติเหตุทางสังคม เช่น วัฒนธรรมสาขาอื่นบางสาขา กล่าวคือมีการเตรียมองค์ประกอบที่สำคัญ มีการวางเค้าโครงคร่าว ๆ ก่อนที่จะลงมือประดิษฐ์รายละเอียดต่าง ๆ ให้เห็นตามรูปแบบที่กำหนดไว้^๑

ไม้ เมืองเดิม ได้ประพันธ์วรรณกรรมที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตน เป็นที่สะดุดใจผู้อ่านทั้งในเชิงเนื้อหาและสำนวนภาษา ดังที่มีผู้ลืบลืมว่า

แปลก ใหม่ ไม่ซ้ำแบบใครในสมัยที่ไม้ เมืองเดิม ยังมีชีวิตอยู่ และ ใหม่ทั้งเนื้อหาของเรื่องและสำนวนโวหาร... ไม่เคยมีนักเขียนคนใดในอดีตนำมาเขียน มาใช้ก่อน ... สำนวนของไม้ เมืองเดิม ไปข้างนักเลงหัวไม้เต็มตัว จะว่าเป็นสำนวนของคนโบราณก็ไม่ใช่ เป็นสำนวนพูดกันของชาวชนบทที่ห่างไกลอารยธรรมแผนใหม่นั้นเอง^๒

ผู้วิจัยมีความเห็นว่างานของไม้ เมืองเดิม ได้มีส่วนนำเอาประสบการณ์ใหม่มายังผู้อ่าน แม้ว่าแท้จริงจะเป็นของ "เก่า" ในชนบท เท่ากับว่าไม้ เมืองเดิม เป็นผู้มีความคิดริเริ่ม ได้กล้า "ลอง" เสนอความจริงโดยนำเอาวัฒนธรรมของชาวชนบทไทยมาตีแผ่ในรูปแบบนิยายต่อคนอ่านทั้งประเทศ ซึ่งสอดคล้องกับที่นักวิจารณ์ผู้หนึ่งกล่าวว่า

สิ่งที่น่าจะเป็นจรรยาบรรณของนักเขียนคือ การเขียนถึงสิ่งต่าง ๆ อย่างที่เป็นจริง ถูกต้อง เสนอแนวทางที่ยุติธรรม ความคิดก้าวหน้า แสวงหาการเปลี่ยนแปลงที่ดียิ่งขึ้น ต่อต้านความอยุติธรรม ความชั่วร้าย ความโง่เขลาเบาปัญญา อคติต่าง ๆ ถ้านักเขียนปราศจากจรรยาบรรณเสียแล้ว นักเขียนก็จะเป็นเพียงพ่อค้า แม้ค้าขายตัวหนึ่งลืมนึกว่าที่จะเป็นผู้นำทางวัฒนธรรมที่น่าภาคภูมิใจ^๓

^๑วิภา กงกะนันทน์, วรรณคดีศึกษา, (นครปฐม : คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๒๑). หน้า ๗๗

^๒ยศ วัชรเสถียร, มนัส จรรยาองค์และ ไม้ เมืองเดิม (กรุงเทพฯ : เจริญวิทย์การพิมพ์, ๒๕๒๐), หน้า ๑๓๘.

^๓วิทยากร เชียงกูล, "ทำไมนักเขียนจึงต้องรับผิดชอบต่อสังคม" ใน ปากไก่ ฉบับวรรณกรรมวิพากษ์, (กรุงเทพฯ : สมาคมนักเขียนแห่งประเทศไทย, ๒๕๑๘), หน้า ๑๔๘.

ในฐานะที่ ไม้ เมืองเดิม เป็นนักเขียนซึ่งคนรุ่นใหม่ให้ความสนใจจากผู้หนึ่ง แม้เขาจะหาชีวิตไม่แล้วงานเขียนของเขาจึงน่าจะได้นำมาศึกษาวิเคราะห์อย่างละเอียดเพื่อประโยชน์ในการศึกษาวรรณกรรมปัจจุบันและวรรณคดีวิจารณ์ในแนวลึกต่อไป

ความมุ่งหมายของการศึกษา

เพื่อศึกษาวิเคราะห์นวนิยายขนาดสั้นของไม้ เมืองเดิม ในแง่

- ๑. รูปแบบ
- ๒. เนื้อหา
- ๓. กลวิธีการประพันธ์
- ๔. การใช้ภาษา

ขอบเขตของการศึกษา

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยจะศึกษาวิเคราะห์ผลงานวรรณกรรมประเภทนวนิยายขนาดสั้นของไม้ เมืองเดิม เท่าที่ค้นได้จากห้องสมุดและที่พิมพ์ออกจำหน่ายตามท้องตลาดในปัจจุบัน ได้แก่

๑. กระต้อมปลายนา	๑๑. บ้านนอกเข้กรุง
๒. กลางเพลิง	๑๒. บึงขุนสร้าง
๓. เกวียนหัก	๑๓. โป๊ะลุ่ม
๔. คนละถิ่น	๑๔. แผลเก่า
๕. คำน้ำนม	๑๕. รอยไถ
๖. คู่เงาถ่าน	๑๖. เรือเพลง - เรือเร่
๗. ชายสามโบสถ์	๑๗. ลมตะเภา
๘. ทหารเอกพระบัณฑูร	๑๘. ล้างบาง
๙. นางห้าม	๑๙. ศาลเพียงตา
๑๐. บางระจัน	๒๐. สาวชะโงก

๒๑. สำเภาลุ่ม	๒๖. หน้าใจ
๒๒. ลินในน้ำ	๒๗. หนามยอก หนามบ่ง
๒๓. เลือข้าม	๒๘. หมิ่นช้อง
๒๔. เลือทุ่ง	๒๙. อ้ายขุนทอง
๒๕. แลนแลบ	

คำนิยามศัพท์เฉพาะ

วิเคราะห์ หมายถึง การศึกษาวรรณกรรมอย่างพินิจพิจารณา โดยอาศัยแนวทางการศึกษาวรรณคดีของผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งผู้วิจัยนำแนวทางนั้น ๆ มาดัดแปลงให้เหมาะสม

นวนิยายขนาดสั้น หมายถึงวรรณกรรมประเภทนวนิยายที่มีความยาวกว่าเรื่องสั้นธรรมดา (Short-story) แต่ไม่เกิน ๔๐,๐๐๐ คำ

นวนิยายฉากสถานที่ หมายถึงนวนิยายที่ถือฉากเป็นจุดศูนย์กลางของเรื่อง เหตุการณ์ของตัวละครเกิดขึ้นหรือพัวพันอยู่กับสถานที่แห่งใดแห่งหนึ่งตลอดเวลา

นวนิยายแนวลูกทุ่ง หมายถึงนวนิยายที่เปิดฉากในชนบทห่างไกลความเจริญของนครหลวง ตัวละครมักเป็นชาวนา, ชาวสวน, ทาส, กรรมกร, ชาวประมง หรือชาวบ้านในชนบท และสำนวนภาษาที่ใช้เป็นภาษาที่ชาวชนบทใช้จริง ๆ ในชีวิตประจำวัน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

๑. รวบรวมข้อมูลจาก

๑.๑ นวนิยายขนาดสั้นของไม้ เมืองเดิม

๑.๒ ตำรา เอกสาร บทความ และบันทึกที่เกี่ยวข้องกับไม้ เมืองเดิม

๑.๓ สัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องกับไม้ เมืองเดิม ๔ คน คือ นายลมูล อติพยัคฆ์

นายหนู ยืนยง นายชอบ มณีน้อย และนายประวิทย์ สัมนาวงศ์

๒. ศึกษาวิเคราะห์จากข้อมูลในข้อ ๑ โดย

๒.๑ วิเคราะห์นวนิยายขนาดสั้นของไม้ เมืองเดิม ในแง่รูปแบบ เนื้อหา กลวิธี การประพันธ์และการใช้สำนวนภาษา

๒.๒ ศึกษาประวัติของไม้ เมืองเดิม

๓. รายงานผลการวิจัย โดยใช้วิธีการวิจัยเอกสาร (Documentary Research)

และเสนอรายงานการวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Analytical Description)

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา.

๑. การศึกษาเชิงวิเคราะห์ครั้งนี้จะทำให้ทราบลักษณะวรรณกรรมประเภทลูกทุ่งของ ไม้ เมืองเดิม

๒. การศึกษาเชิงวิเคราะห์นวนิยายขนาดสั้นของไม้ เมืองเดิม จะเป็นแนวทางใน อันที่จะศึกษาวิเคราะห์วรรณกรรมปัจจุบันของนักเขียน นักประพันธ์เฉพาะบุคคล

๓. ผลการศึกษาเชิงวิเคราะห์ครั้งนี้จะเป็นประโยชน์แก่

๓.๑ ผู้ศึกษาวรรณกรรมปัจจุบันโดยทั่วไป

๓.๒ ผู้ศึกษาวรรณกรรมปัจจุบันเชิงวิเคราะห์

๓.๓ ผู้สนใจศึกษาสภาพวัฒนธรรมและสังคมชนบทไทยที่ปรากฏในวรรณกรรมของ

ไม้ เมืองเดิม

วิธีการเสนอข้อมูลการวิจัย

ลำดับขั้นตอนการเสนอข้อมูลมีดังนี้

- บทนำ
- วิเคราะห์รูปแบบและเนื้อหา
- วิเคราะห์กลวิธีการประพันธ์และการใช้ภาษา
- สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ
- บรรณานุกรม

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย